

Fotografie k příloze Pohled do historie obyvatel a domů obce Šebetov

1. Jonas Markus Königswarter, otec Mořice Königswartera.

2. Charlotta a Mořice Königswarterovi. (1885)

3. Hrob Charlotty a Mořice Königswarterových ve Vídni.

4. Ozdravovna pro děti na čp. 100. (Před r. 1910.)

5. Čeněk Bárta (nahore uprostřed) se svými zaměstnanci. (Kolem r. 1935.)

6. František Kavan, kastelán. (Zámecké nádvoří, kolem r. 1950.)

7. Budova čp. 100. (Kolem r. 1975.)

Slovo starosty...

Vážení spoluobčané, máme za sebou měsíc života, který nám všem přinesl mnoho znepokojivých zpráv a zcela přepsal poklidný běh novodobých dějin naší společnosti.

Máme před sebou několik měsíců nejistoty, kdy bude důležité chovat se vzájemně disciplinovaně a ohleduplně. Délka a intenzita současných i budoucích nouzových opatření bude záviset na zodpovědném přístupu každého z nás.

Od chvíle vyhlášení nouzového stavu byla přijata mnohá interní opatření. Místostarosta přešel do trvalé pohotovosti pro zajištění dodávky pitné vody a řešení jakýchkoliv souvisejících poruch, já jsem v rámci možností zvýšil dohled nad plynulostí dodávek elektřiny a plynu, funkčnosti veřejného osvětlení a především wifi hotspotů, infrastruktury na poslední míli a programů v kabelovce, odvozu odpadů, naprostou prioritu dostalo vše týkající se bezproblémového provozu zdravotního střediska. Trvale přikupujeme materiál a napomáháme šití roušek, v obchodech Jednota a MEGI doplňujeme pro občany textilní roušky, pro zabezpečení povinnosti ochrany dýchacích cest, pro seniory od 70 let jsme roušky dodali do domácností. Jsme nápomocni při logistice a tisku e-neschopenek a e-receptů. **Především jsme však připraveni k operativním a rychlým nákupům potravin pro seniory v nouzi při dodržení diskrétnosti a hygienických zásad či pro zajištění léků, vše při minimálním kontaktu a při maximální eliminaci infekčních rizik. Stejně tak umíme sami sebe zplnomocnit pro vyřízení běžných záležitostí na poště.** Pro případné nákupy potravin a zajištění léků seniorům a nemocným v nouzi se kdykoliv dovoláte na linku obecního úřadu – telefonní číslo je 516 465 429, optimální doba pro vyžádání pomoci je 8 – 10 hodina. Velké poděkování za nezištnou lidskou solidaritu patří všem, kteří se snaží jakkoliv být nápomocni. Mnozí občané nám věnovali látky, mnozí napomáhají šitím roušek. Vznikají nejrůznější formy nabídek pomoci a podpory. Spoustě z Vás bych chtěl později poděkovat jmenovitě a osobně.

Nedobrovolně jsme byli postaveni před příležitostí vyjít ze současné krize silnější a lepší. Zbavme se negativních myšlenek, zavrhněme v mysli katastrofické scénáře. Seberme odvahu a nacházejme pozitivní myšlení a optimismus. Radujme se i z maličkostí. A hlavně, usmívejme se, byť to pod rouškou nebude vidět...

Praktické informace

Mým největším přáním bylo, aby dubnové vydání Zpravodaje bylo co nejvíce pohodové bez omílání a zdůrazňování všemožných pokynů a nařízení, které se na nás valí ze všech stran. Vždyť díky sdělovacím prostředkům má nyní každý přístup k nejaktuálnějším informacím. Závěrem si tedy dovoluji jen pár spíše lokálních příhodných informací, které trvale publikuji a aktualizuji na webu obce a v infokanálu kabelovky.

Následující sdělení jsou aktualizované ke dni tisku tohoto výtisku Zpravodaje /31. března 2020/.

- Vzhledem k mimořádným opatřením je až do odvolání přerušena činnost: místní knihovny, cvičení žen, cvičení maminek, zájmových kroužků a oddílů.

- Do odvolání je zrušena zubní pohotovost o víkendech a svátcích.

- Veřejná osobní doprava je nyní provozována v prázdninovém režimu. Před využitím spoje si raději ověřte jeho platnost, www.idsjmk.cz, telefon 543 174 317.

- Do nabídky kabelové televize byl přidán nový program pro seniory ČT3. Ve vysokém rozlišení jej ručně naladíte na 31. kanálu.

- Celostátní akce Uklid'me svět, uklid'me Česko je zrušena, neuskuteční se ani plánovaný sběr železného šrotu v obci.

- I přes mimořádné opatření nadále funguje rozvoz obědů z Jídelny UČŇÁK Velké Opatovice, každé úterý v obci nabízí maso a uzeniny Pojízdna prodejna z Plumlova.

- **Úřední hodiny Obecního úřadu** jsou omezeny na pondělí a středu od 13 do 16 hodin.

- **Prodejna MEGI** upravila provozní dobu následovně:
pondělí – čtvrtek 7:30 – 12 hodin 13 – 16:30 hodin
pátek 7:30 – 12 hodin 13 – 17 hodin
sobota 7 – 11 hodin

Své zákazníky prosí o telefonické objednávání pečiva předem na čísle: 516 538 805. V době 7:30 – 8:30 hodin se přednostně obsluhují senioři.

- Změna provozní doby **České pošty** v Šebetově
Pondělí, středa 7:30 – 12:30 hodin
Úterý, čtvrtek, pátek 11 – 16 hodin

- **Praktický lékař MUDr. Petr Lick** ošetřuje pouze akutní případy. Přes telefonické a emailové konzultace zajišťuje předpisy e-receptů a vystavování e-neschopenek. Návštěva lékaře je možná po telefonické konzultaci na číslech 516 465 441 nebo 607 904 707. Běžné kontroly a vyšetření se odkládají na později či po telefonické domluvě. Pro ohlášení karantény nebo závažných příznaků na onemocnění koronavirem volejte Krajskou hygienickou stanici Brno na čísle 773 768 994, případně číslo 1212.

MUDr. Petr Lick ordinuje následovně:
Pondělí, středa 7 – 13 hodin
Úterý 11 – 16 hodin
Čtvrtek, pátek 7 – 12:30 hodin

- **Dětská lékařka MUDr. Rula Macháčová** nebude až do 6. dubna ordinovat, Od úterý 7. dubna oznámila následující dočasné ordinační doby:

Ordinační doba v Šebetově:
Pouze středa 7 – 10 hodin

Ordinační doba v Boskovicích, Lidická 10

Pondělí, úterý, čtvrtek, pátek 7 – 11 hodin

Po dobu omezeného provozu dětské ambulance se objednávejte na telefonu: 602 886 144.

- Zubní ambulance MUDr. Miroslava Paděrová,
telefon 516 465 452

Pondělí 7:30 – 15 hodin

Úterý 7:30 – 16 hodin

Středa, čtvrtek 7:30 – 13 hodin

Pátek 7:30 – 12 hodin

- Provozní doba výdejny léků na zdravotním středisku
/tel. 516 412 431/ je nezměněna:

Pondělí, středa, čtvrtek, pátek 7:30 – 12:30

Úterý 11 – 16 hodin

Změna způsobu svozu odpadů

Vážení občané, jak jste se již mohli dočíst v Šebetovském zpravodaji nebo na vánočním posezení, obec plánuje **změnu způsobu svozu odpadů**. Touto změnou se snažíme připravit se na zpřísňování zákonných předpisů, drastické navyšování skládkovacích poplatků nebo na zákaz skládkování směsného odpadu. Odpad, který je možné dále využít a vzniká na území Šebetova, končí často v popelniciích na směsný komunální odpad. Tento systém je drahý, neefektivní a neekologický.

Jak bude nový systém vypadat?

Každá domácnost, která projeví zájem, dostane **zdarma do zápůjčky** nádoby na tříděné odpady (papír, plast, bioodpad). Nebude tedy nutné s tříděným odpadem chodit desítky metrů ke kontejnerům na sběrných místech, ale bude vám **svážen přímo od domu**.

Frekvence svozu jednotlivých nádob bude pro **papír a plast – 1 x 28 dní** a pro **bioodpad pak 1 x 14 dní** v letní sezóně a **1 x 28 dní** v zimě. Pochopitelně si tuto informaci nebudete muset pamatovat. Každá domácnost obdrží přehledný harmonogram svozu, abyste vždy věděli, který je váš svozový den.

Kdo bude platit nákup nových popelnic

Celý systém je založen na tom, aby **občané** se zavedením systému **neměli žádné náklady!** Obec získala prostřednictvím dobrovolného svazku obcí Technické služby Malá Haná dotaci na nákup nádob na tříděné odpady ze Státního fondu životního prostředí ČR, tedy z financí Evropské unie. Šebetov hradí ze svých prostředků pouze 15% podílu celkových nákladů na pořízení všech nádob.

Šebetovský zpravodaj

Proč je tento systém výhodný také pro obec?

Převážná část měst a obcí v naší republice spolupracuje s autorizovanou obalovou společností EKO-KOM. Tato společnost proplácí obcím a městům za každou vytríděnou tunu papíru, plastu, kovu a skla jakousi „**výkupní cenu**“. Čím více vytrídíme, tím více dostaneme zapláceno. Zároveň se o vytríděné množství sníží množství směsného komunálního odpadu ukládaného na skládku. Toto bude velmi důležité, pokud bude schválen **nový zákon o odpadech**, který plánuje postupné navyšování ceny za uložení toho odpadu na skládku, tak aby skládkování bylo nejméně výhodným způsobem, jak s odpadem nakládat. Je pravdou, že nahrnout odpad do jámy a zasypat není zrovna řešením vhodným pro 21. století.

Jak a kdy to bude?

Pokud se vše rozběhne bez vážnějších potíží, celý systém by měl začít fungovat od **července 2020**. Nádoby na tříděný odpad již obec obdržela a nyní je bude rozmisťovat mezi vás. Na základě **vyplněné objednávky** (postačí jedna objednávka na domácnost), bude možné si nádoby odebrat, anebo po dohodě zajistí obec rozvoz přímo do domu (zvláště pak se týká starších občanů). Objednávkový formulář Vám v nejbližších dnech doručíme do schránek vašich domů. Tento vyplněný **formulář doručte poštou nebo osobně do schránky obecního úřadu v přízemí chodby do 30. dubna 2020**.

Pár informací závěrem

Vzhledem k současné situaci jsme museli plánovanou informační besedu pro občany odložit na pozdější termín. Výdej popelnic budeme provádět pro načipování nádob, každá nádoba tak bude evidována v systému a snímána při výsypu do popelářského vozu. Čipování a evidence používání nádob není pro sledování občanů či hmotnosti jejich odpadů, ale pro potřeby výkaznictví. Sběrná hnízda s kontejnery na separovaný odpad po obci budou zachována i do budoucnosti, především vzhledem k počtu bytových domů v obci. Reálný termín zahájení výdeje objednaných nádob předpokládáme od konce května 2020.
Zdeněk Čížek

Zápis pro školní rok 2020/2021

Zápis do ZŠ pro školní rok 2020/2021 se uskuteční ve středu 22. dubna 2020 od 13 do 15 hodin bez účasti dětí. Rodiče si přinesou s sebou OP a rodný list dítěte.

Zápis do MŠ k předškolnímu vzdělávání pro školní rok 2020/2021 se koná ve čtvrtek 7. května 2020.

Vzhledem k současné situaci zveřejníme informace k zápisům dětí aktuálně na webu obce a potvrdíme je také v hlášení místního rozhlasu.

Platba místních poplatků

Místní poplatky zůstávají pro rok 2020 v nezměněné výši. Komunální odpad 540,- Kč/osoba, za kabelovou televizi 720,- Kč za účastníka/rok. Vzhledem k omezenému provozu úřadu prosím zvažte platbu převodem na účet obce. Číslo účtu je 1890801399/0800, jako variabilní symbol uveďte číslo domu. O platbě nás prosím informujte na e-mail ucetni@sebetov.cz, potvrdíme Vám příjem došlé částky. Splatnost poplatků je do konce měsíce května.

duben 2020

Poděkování

Děkujeme Sociálním službám Šebetov, p.o, paní ředitelce Ing. Zdeňce Vašíčkové, MBA, a všem zaměstnancům, zejména odd. P2, odd. Z4 a zdravotního úseku za vynikající, laskavou a trpělivou péči o naši maminku **Jiřinku Řihovou**. S úctou a vděčností dcery s rodinami.

Ohlédnutí

V sobotu 7. března proběhl v místní kulturním domě Dětský karneval. Velké díky patří ZŠ a MŠ Šebetov za organizaci programu pro děti, skautskému oddílu za přípravu tomboly, všem, kdo se podíleli na přípravě a úklidu sálu a v neposlední řadě všem zastupitelům a obci Šebetov za finanční podporu akce. Na akci přišlo na 65 dětí s maskou a dobrovolné vstupné 2300 Kč, které se vybralo, bylo věnováno jako příspěvek na dopravu dětí z místní ZŠ a MŠ na plavecký výcvik.

Za pořadatele Ing. Tomáš Axman

Nabídka služeb

Sběrna odpadů je otevřena každou poslední sobotu v měsíci, tedy **25. dubna 2020** od 14 do 15 hodin.

Odvoz popelnic

Každý pátek v lichém týdnu, tj. **10. dubna a 24. dubna 2020**. Případnou reklamaci nevyvezené nádoby uplatněte u dispečera pana Dočkala, mobil: 778 700 840.

Knihovna je do odvolání uzavřena.

Pojízdná prodejna masa a uzenin Plumlov nabízí svoje zboží každé úterý se zastávkami v 11:45 hodin pod koupalištěm a v 12:00 hodin u nákupního střediska.

Telefony na ohlášení poruch:

TOPNET internet – telefon 736 484 631, o víkendech volejte na číslo 731 413 488. Internet od společnosti UNET – telefon 604 758 166.

Pronajmu k užívání zahrady v Šebetově, p.č. 1428 ve výměře 505 m² /za Dufkovými/, **ihned**. Bližší podrobnosti mohu sdělit na tel. 568 888 337 - R. Čížek.

• Potřebujete pomoc? Chceme pomáhat!

Mgr. Klára Helánová, tel.: 777 865 883,

e-mail: akela.sebetov@skaut.cz.

Co by mělo dítě umět, znát při vstupu do MŠ?

Třileté dítě by mělo znát své příjmení a jméno, umět si říci, co chce nebo potřebuje, vyzout a nazout boty, spolupracovat při oblékání a svlékání, poznat si svoje oblečení, vysmrkat se a používat kapesník, držet lžici a umět se najíst, používat příbor a jíst čistě, dokázat sedět u stolu při jídle, umět pít z hrnečku... Navázat verbální oční kontakt při komunikaci, mít zdvořilostní návyky: poprosit, poděkovat, oslovit. Být připraveno na odloučení...

A co dítě nastupující do 1. ročníku?

Pro orientační posouzení školní připravenosti dítěte doporučuje škola Desatero pro rodiče předškolního věku uvedené v RVP PV.

- **Věnujte dítěti soustředěnou pozornost** – při rozhovoru s ním se nezapínejte jinou činností, dejte mu najevo zájem, trpělivě je vyslechněte, projevujte vstřícnost a přívětivé chování.
- **Vyprávějte dítěti a čtěte mu** – televize či video nenahradí lidské slovo a osobní kontakt.
- **Pověřujte dítě drobnými úkoly a domácími pracemi** – pěstujte tak jeho samostatnost a zodpovědnost, rozvíjejte i motoriku.
- **Rozvíjejte poznání z oblasti života lidí, zvířat i rostlin** – vedle obecné informovanosti rozšiřujete i jeho slovní zásobu.
- **Vybírejte vhodné hry a činnosti, sami se do nich zapojte** – stavebnice, skládky, dějové obrázky i práce s drobným výtvarným materiálem rozvíjejí poznání a tvořivost. Vaše účast posiluje citovou zralost dítěte.
- **Upevňujte prostorovou orientaci a pojmy nahoře, dole, vlevo, vpravo, vpřed, za** – výrazně to ovlivňuje základy psaní, čtení a počítání.
- **Dbejte na vhodné pohybové aktivity a zdravé stravování** – příroda je velká tělocvična, prospěje i vám.
- **Trénujte změny denního režimu související se školní docházkou** – ranní vstávání, odbourávání odpoledního spaní, čas pravidelného ukládání k večernímu spánku zmírňuje každodenní stres pro děti, zákonné zástupce i pedagogy, připravujte dítě na to, co ho čeká nového v době školní docházky.
- **Vytvářejte sociální situace, kdy se dítě učí jednat s jinými lidmi** - uplatňovat základní společenská pravidla při jednání s lidmi, vyřizovat drobné vzkazy, nebát se komunikace ve známém prostředí apod.

DUBEN v pranostikách

Na mokrý duben - suchý červen.

Teplé deště v dubnu, teplé dny v říjnu.

Dubnový sníh rodí trávu.

Mokrý duben - hojnost ovoce.

V dubnu svrchu hřeje, od spodu mrazí.

Aprílové počasí je nad ženu vrtkavější.

Zahučí-li v dubnu hrom, nebojí se mrazu strom.

(Pamětníci jistě vzpomenou na neopakovatelnou atmosféru Kubínova knihkupectví. Stávalo naproti SPgŠ a zbouráno bylo na konci 80. let.)

Mateřská školka aneb z historie domu čp. 100

Mateřskou školku nechala baronka Charlotta Königswarterová zřídit v r. 1884 v domě čp. 100 v Kapouňatech. Že se tak stalo právě zde, není náhoda. - Zmiňovaný dům si v r. 1854 nechal postavit tehdejší správce šebetovského panství Karel Ohnhäuser. Protože měl k dispozici služební byt ve dvoře u zámku, dům zpočátku pronajímal. Trvale se do něho nastěhoval až poté, co opustil svůj úřad, tedy někdy krátce po r. 1865 a žil zde až do r. 1883. V té době se na základě převodní smlouvy z října 1883 (a kupní smlouvy z října 1885) stává novým vlastníkem domu majitel šebetovského velkostatku baron Mořic Königswarter. Důvodem převodní smlouvy byl dluh ve výši 687 zl., který velkostatek soudně vymáhal na Karlu Ohnhäuserovi na jaře roku 1883. (Podrobněji o K. O. viz Zpravodaj II/2016, příloha čs. 31.).

Od r. 1889 až do uzavření ozdravovny krátce po r. 1910, tedy téměř pětadvacet let pečovala o děti učitelka Marie Škodová (*31. 8. 1862), dcera holičského mistra Františka Škody z Brna, ul. Cejl 28. Marie Škodová byla svobodná a bezdětná. Snad to byl jeden z důvodů, proč se v r. 1908 ujala svého tehdy několikaměsíčního synovce Františka Farala. O jejím osudu po r. 1910 mi není nic známo.

O stravu se ve školce starala kuchařka. K r. 1890 se uvádí Johana Višková (*13. 5. 1852), dcera knihařského mistra Karla Višky z Letovic. Před r. 1900 ji vystřídala Antonie Kavanová (*4. 6. 1873), manželka školníka Františka Kavana.

Místo domovníka či jinak školníka zastával k r. 1890 původně vyučený krejčí František Kavan (*13. 3. 1835 - †19. 1. 1897), syn púllánika Šimona Kavana z čp. 37 v Šebetově. Ve školce měl k dispozici služební byt, který s ním sdílela i jeho rodina, tedy manželka Františka roz. Pokorná z Vanovic a k r. 1890 děti Josef a Marie. Když v lednu 1897 František Kavan náhle zemřel, stal se novým školníkem jeho syn František Kavan ml.

František Kavan ml. (*10. 5. 1870 - †14. 2. 1954) se vyučil ve Vídni lakýrníkem a tomuto řemeslu se věnoval i po svém návratu do rodné obce. Díky své zručnosti a také dobré znalosti němčiny získal brzy místo u velkostatku. V r. 1897 se stal školníkem a o provoz mateřské školky se staral až do jejího zrušení. Poté pracoval jako komorník na zámku, přičemž se svou rodinou (dne 13. 2. 1899 se oženil s Antonií Rosenbergovou z čp. 82) nadále bydlel v budově bývalé opatrovny. V pozdějších letech byl zaměstnán jako kastelán na zámku a této práci se s velkým nasazením věnoval až do r. 1953. Zemřel o rok později.

Z let 1903-04 se dochoval řekněme něco jako denní výkaz o činnosti dětské opatrovny. Z něho je zřejmé, že děti měly možnost navštěvovat školku po celý rok vyjma sobot, nedělí, církevních svátků a období mezi 18. 12. 1903 až 25. 1. 1904. Provoz školky byl celodenní a docházelo sem pravidelně něco mezi třiceti - čtyřiceti dětmi. Výuka probíhala formou nejrůznějších her, písniček, říkanek a vyprávění. Děti chodily na procházky, případně si hrály na přilehlé zahradě. Od 23. listopadu 1903 také nacvičovali vystoupení na Mikulášskou besídku, která proběhla 3. prosince. Není bez zajímavosti, že v létě 1904 školku několikrát navštívili příslušníci rodu Königswarterů.

Po r. 1910, kdy školka zanikla, využil velkostatek dům čp. 100 na služební byty pro své zaměstnance. K r. 1920 se tu zmiňuje komorník František Kavan s manželkou Antonií a dětmi Štěpánkou, Antonínem (kočí u velkostatku), Emilem (zahradník u velkostatku) a Marií. V druhém bytě žil se svou družkou, služebnou u velkostatku Anežkou Pichlerovou dělník na parní pile Hynek Trž. V r. 1925 se na tomtéž čísle uvádějí učitel Ladislav Žďárský s manželkou, domovník František Kavan se synem Antonínem (bankovní sluha) a dcerou Štěpánkou (švadlena) a Hynek Trž s Anežkou Pichlerovou.

V březnu 1930 prodal lesmistr a správce velkostatku Hubert Ludwig (o něm viz Zpravodaj IV/2018) v zastoupení barona Jana Königswartera dům čp. 100 včetně zahrady za 65 000 Kč manželům Čeňku a Marii Bártovým z Rozhrání. Stolař Čeněk Bárta si v domě zřídil dílnu, kde aspoň podle fotografie pocházející z doby kolem r. 1935 zaměstnával nejméně patnáct dělníků. V podnikání se mu však zřejmě příliš nedařilo. Od r. 1934 dlužil na nedoplatcích bernímu úřadu, od r. 1935 pak Okresní nemocenské pojišťovně, Úrazové pojišťovně dělnické a Všeobecnému penzijnímu ústavu. Celková částka se nakonec vyšplhala na 43 501 Kč.

Na dům byla uvalena exekuce a v prosinci 1936 byl za 38 000 Kč prodán řezníkovi Augustinu Kohoutkovi ze Svitávky. Od něho v červnu 1938 koupil nemovitost velkoobchodník Josef Hrdý z Prahy, který se sem poté odstěhoval na dožití. (Josef Hrdý pocházel z Knínic. S manželkou Františkou roz. Říhovou ze Šebetova vedli v Knínicích obchod s vejci. Později se zmožili, odstěhovali se do Prahy a zde si zřídili velkoobchod s vejci, máslem a sýry. Ten později předali synovi. Josef Hrdý se toužil vrátit do rodného kraje, a proto se svou druhou manželkou Jaroslavou rozhodli pro koupi domu v Šebetově.)

V červnu 1940 odprodal Josef Hrdý část domu své dceři Františce provdané Čechové, která vlastnila s manželem obchod s látkami a krejčovskou dílnu v Olomouci. Manželé Čechovi poté jezdili do Šebetova na letní prázdniny. Po válce byt pronajímali: k r. 1947 jsou zde zapsáni Bedřiška Mišutová a četnický strážmistr Cyril Klíč s manželkou Růženou. Po smrti Josefa Hrdého (†1949) prodává vdova Jaroslava Hrdá v r. 1956 svoji část domu pod čp. 100/1 manželům Růženě a Antonínu Mazalovým. Druhou polovinu domu kupují od Františky Čechové v září 1963 manželé Věra a Alois Liznovi.

Na přední straně: Opatrovna pro děti v Šebetově, čp. 100. (Výřez z pohlednice, kolem r. 1905)

Na druhé straně: Baron Mořic Königswarter. (Kolem r. 1890.)

Příště

V červnové příloze Zpravodaje si připomeneme, jak zdejší občané prožívali poslední dny války, od jejíhož konce letos uběhne plných pětasedmdesát let.

Na základě archivních dokumentů a vzpomínek pamětníků zpracovala Miroslava Boháčková, 679 35 Šebetov 72, tel. 724 275 143, e-mail: bohackova.mirka@seznam.cz.

Duben 2020, čís. 54

Pohled

do historie obyvatel a domů obce Šebetov

Nadace baronky Charlotty Königswarterové

V životě zdejších dětí, tedy přesněji dětí převážně chudších rodin sehrála v minulosti záslužnou roli nadace, kterou v r. 1884 založila baronka Charlotta Königswarterová, manželka majitele zdejšího velkostatku barona Mořice Königswartera. Výnosy z této nadace byly původně určeny k financování chodu mateřské školky či jinak „opatrovny pro děti“, kterou baronka zřídila pro děti rodičů zaměstnaných při velkostatku. Když po r. 1910 školka zanikla, sloužila nadace k podpoře žáků z méně majetných rodin. Na podzim 1945 byla nadace zrušena.

Tolik o nadaci v kostce a nyní již podrobněji...

Baronka Charlotta Königswarterová

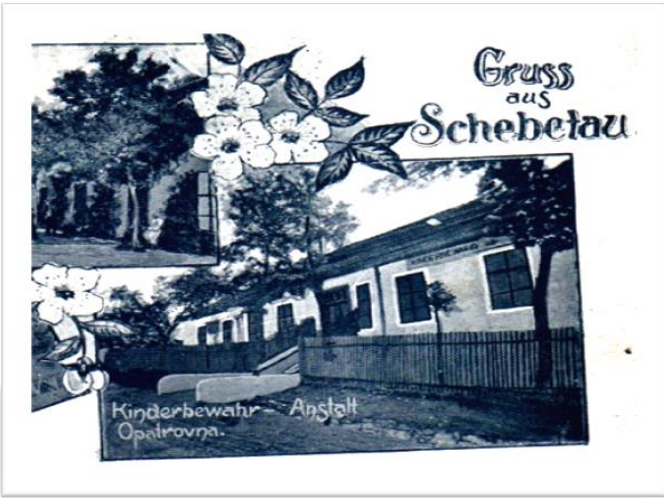
(*2. 12. 1841, Vídeň - †13. 3. 1929, Vídeň)

Baronka Charlotta Königswarterová se narodila na počátku prosince 1841 ve Vídni do rodiny císařského faktora a bankéře Heinricha Herz von Wertheimsteina (*1799 -†1859) a Louisi roz. Biedermannové (*1813 - †1890). Byla prvorozeným dítětem, o dva roky později přibyl do rodiny ještě syn Alfred Joseph Ludwig.

Otec Charlotty pocházel ze staré židovské německé rodiny usazené ve Wormsu a Frankfurtu nad Mohanem. Za prvního doloženého předka rodu je pokládán Isaak Wertheim, žid ve Wormsu, který žil v 17. st. Jeho vnuk Simson (Samson) Wertheimer (*1658 -†1724) byl vrchním rabínem na Moravě a v Uhrách. Díky finančním schopnostem si jej rakouští císaři Leopold I., Josef I. a otec Marie Terezie Karel VI. natolik vážili, že mu udělili titul „svého dvorního žida“. Simonův starší syn Emanuel Wolf byl od r. 1713 jmenován císařským dvorním faktorem. Slávu rodu povýšili Emanuelovi tři vnuci, když postupně každému z nich udělili císaři Leopold II. a František II. šlechtický titul a predikát von Wertheimstein. Prvním z oněch bratrů, kterému se uvedeně cti dostalo v r. 1791, byl Joseph Samuel Wertheimer, pradědeček Charlotty von Wertheimstein.

Wertheimerové z Wertheimsteinu patřili k předním finančníkům své doby. Zabývali se obchodem, aktivně se podíleli na rozvoji židovských organizací a stranou jejich pozornosti nezůstala ani kulturní a humanitární činnost. Za svoje aktivity získali z rukou rakouských panovníků řadu vyznamenání. V této souvislosti se nemohu nezmínit o Josefu Wertheimerovi (*1800 - †1887), vzdáleném příbuzném Charlotty Königswarterové, jemuž císař František Josef I. udělil za dlouholeté zásluhy, prokázané loajality a věrnost v r. 1868 vysoce prestižní řád Železné koruny III. třídy, který byl spojen s titulem rytíře. Možná to byl právě on, Josef Ritter von Wertheimer, kdo inspiroval Charlottu k založení dětské opatrovny u nás v obci. Během svého pobytu v Londýně se totiž seznámil s mateřskými školkami, které se zaměstnaným matkám staraly o děti. Tato instituce ho natolik zaujala, že v r. 1830 založil ve Vídni ve spolupráci s katolickým knězem Johannem Lindnerem první mateřskou školku, která záhy získala nevidaný úspěch. Patronát nad mateřskými školkami převzala sama rakouská císařovna Karolína Augusta, manželka císaře Františka I.

Dne 28. října 1860 se Charlotta šlechtična z Wertheimsteinu provdala ve Vídni za barona Mořice Königswartera (*16. 7. 1837 - †14. 11. 1893), s nímž měla dceru Josefinu a syny Heinricha, Hermannu a Mořice Wilhelma. Baron Mořic Königswarter náležel k jedné z nejvýznamnějších židovských finančních rodin 19. století. Jeho otec Jonas Markus (*1807 - †1871) byl uznávaným finančním a ekonomickým odborníkem, zastával řadu prestižních funkcí a rovněž náležel k jedněm z nejvelkorysejších rakouských mecenášů, kdy financoval řadu spolků a podpůrných organizací. Mořic jakožto jediný syn a tím i dědic obrovského majetku pokračoval ve šlépějích svého otce. I on stál v čele či se

Víte, že....

Nadace

- jsou známy od 4. st. n. l. Jako první byly uznávány samostatné subjekty zřízené za náboženským nebo humanitním účelem. Šlo o nemocnice, chudobince, sirotčince apod.
- v r. 1841 byl v rakouských zemích vydán dekret, který pro zřízení nadací stanovil jednotná pravidla. Mimo jiné bylo dáno, že zakladatel musí určený majetek věnovat trvalému účelu. Pro vznik nadace bylo navíc zapotřebí získat státní povolení.
- v r. 1953 byly u nás všechny nadace zrušeny, výjimkou byla pouze Hlávková nadace pro podporu vzdělanosti.
- v r. 1990 byly nadace prostřednictvím novely hospodářského zákoníku opět obnoveny.

Šebetovský zpravodaj

spolupodílel na řízení nejrůznějších institucí a rovněž se věnoval bohaté humanitární činnosti. Při příležitosti inaugurace do čela otcovy firmy založil například nadaci, která měla finančně podporovat rodiny pozůstalých po zemřelých úřednících a zaměstnancích Severní dráhy císaře Ferdinanda, jejímž byl baron ředitelem.

Bohaté dobročinné práci se v hlavním městě monarchie Vídni věnovala i Charlotta Königswarterová. Padesát pět let byla předsedkyní tamějšího židovského dobročinného spolku. V centru jeho pozornosti byla podpora nouzí trpících židovských žen, především šestinedělek a vdov. Celých šedesát let stála v čele ústavu pro opuštěné židovské děti, podporovala židovský slepecký ústav a domov pro židovské učně. Byla čestnou prezidentkou dámského ochranného komitétu pro židovská děvčata, víceprezidentkou Společnosti Červeného kříže a kurátorkou Rudolfinerhausu (nemocnice ve Vídni). Podporovala židovské utečence z východu a stála v čele svazu dobročinných židovských ženských spolků.

Svoje dobrodiní Mořic a Charlotta Königswarterovi nejednou prokázali i v rámci šebetovského velkostatku, který baron zakoupil v r. 1877. Již víme, že Charlotta Königswarterová založila v r. 1884 nadaci, z jejichž výnosů byl hrazen provoz opatrovny pro děti. Baron Mořic Königswarter se naopak stal velkým mecenášem knínické školy, které např. v r. 1880 věnoval 25 zlatých na nové učební pomůcky. V r. 1883 poslal jejímu řediteli Janu Krušinovi, jenž slavil padesátileté výročí působení ve školní službě písemné blahopřání a 100 zlatých, baronka pak přidala pěknou „cigaršpici“ v hodnotě 30 zlatých. Oba manželé i s dětmi se osobně zúčastnili slavnosti, pořádané na učitelovu počest.

Charlotta Königswarterová pokračovala ve veřejně prospěšných aktivitách i po smrti svého manžela v listopadu 1893. Za své zásluhy obdržela Alžbětín řád II. třídy, který byl udělován od r. 1898 zejména za charitu ženám bez rozdílu společenského původu, národnosti nebo náboženství.

Baronka Charlotta Königswarterová zemřela v březnu 1929 ve Vídni.

Větev rodu Wertheimstein, z které pocházela Charlotta, vymřela po meči jejím bratrem Alfredem *(*1843 - †1918)*. Ten měl ze svazku s Marií Groszovou tři dcery, z nichž Rozsika Edle se v r. 1907 provdala za dědice jedné z větví bohatého židovského rodu Rothschildů, předního londýnského bankéře Nathaniela „Charlese“ Rothschilda, druhého barona Rothschilda *(*1877 -†1923)*. Jejich syn Victor Rothschild, třetí baron Rothschild *(*1910 - †1990)* byl mimo jiné poradcem ve vládách Edwarda Heatha a Margaret Thatcherové.

Osud nadace baronky Charlotty Königswarterové

V červnu 1884 založila baronka Charlotta Königswarterová nadaci ve výši 100 000 zlatých, z jejichž úroků byly hrazeny náklady opatrovny pro děti zaměstnanců zdejšího velkostatku. V r. 1895 byla do zemských desk (předchůdce pozemkové knihy) u krajského civilního soudu v Brně vložena zástavní listina, na jejímž základě se vlastník zavazoval poskytovat ve prospěch nadace roční rentu ve výši 4600 K.

Na počátku I. svět. války školka zanikla, nikoliv však nadace. Tu na přání svého otce, barona Hermanna Königswartera a podle vůle obce Šebetov nechal po otcově smrti v r. 1915 změnit baron Jan Alexandr Königswarter (velkostatek zdědil po svém dědovi Mořici Königswarterovi v r. 1893) na nadaci, z jejichž prostředků bylo hrazeno ošacení žákům z chudých rodin a vypláceno stipendium nadaným studentům. Obec jakožto nově ustanovený správce používala v následujících letech pro nadaci označení *„Nadace ze zrušené mateřské školky“*. V r. 1921 bylo jmění nadace upsáno ve prospěch státní půjčky dopravní, která sloužila na úhradu investičních potřeb ministerstva pošt a telegrafů.

O hospodaření nadace se dochovalo pouze několik archivních dokladů. Jedním z nich je *„Účet o nadacích nacházejících se ve správě obce za rok 1926“* vyhotovený starostou Josefem Kavanem a pokladníkem Františkem Sedlákem. Z přehledu je zřejmé, že na počátku r. 1926 disponovala nadace částkou 4077,50 Kč. Během roku se příjmy nadace zvýšily o 6% úrok ze státní investiční půjčky dopravní výši 2640 Kč a o úrok z vkladu u Občanské záložny v Šebetově ve výši 304,60 Kč. Výdaje (poštovné) činily 8 Kč. Ke konci r. 1926 měla tedy nadace k okamžité potřebě 7014,10 Kč.

V březnu 1925 si obec založila u již zmiňované Občanské záložny v Šebetově vkladní knížku, na kterou začala ukládat úroky ze státní investiční půjčky. Ty jí vždy ve dvou ročních splátkách na jaře a na podzim (celkem se jednalo o 2640 Kč) zasílalo složenkou Ředitelství státního dluhu v Praze, které s prostředky státní investiční půjčky disponovalo. Na konci listopadu 1928 činil zůstatek na vkladní knížce 12 712,40 Kč a v tuto chvíli obec také poprvé přistupuje k výběru ve výši 2500 Kč. K jakému účelu peníze posloužily, si povíme o pár řádků níž. V r. 1929 byl opět na knížku připsán 6% úrok (tj. celkem 2640 Kč), dále 5% úrok z vkladu u Občanské záložny a v prosinci vybráno 2636 Kč. Za r. 1930 byl připsán pouze 5% úrok, v r. 1931 byl vložen 6% úrok ve výši 2636 Kč a připsán 5% úrok, takže na knížce ke konci roku měla nadace k dispozici 15 079,90 Kč. Z této částky v lednu 1932 vybrala 2920 Kč. V březnu 1932 zaslalo Ředitelství státního dluhu pouze část z 6 % úroku ve výši 1318 Kč. Totéž se opakovalo i v r. 1933. Peníze byly uloženy na vkladní knížku, z níž v listopadu 1932 upotřebila nadace částku ve výši 3318 Kč. K 1. lednu 1934 byla celá hotovost čítající 12 152,85 Kč vybrána a knížka zrušena.

K původnímu názvu nadace se obec z nějakého důvodu opět vrátila v době protektorátu. Dokladem je (mimo drobné poznámky v zápisu obecní rady z r. 1944) druhá dochovaná vkladní knížka nadace u zdejší Obecní záložny s titulem *„Nadace Charlotty Königswarterové“*. Peníze z ní opět posloužily formou poukázek žákům z nemajetných rodin na obstarání ošacení a obuvi. Ke dni 17. září 1939 byl na knížku vložen prvotní vklad ve výši 4000 K. V lednu roku následujícího byl připsán úrok a poté až na drobný zůstatek ve výši pár desítek korun byla celá částka vybrána. Totéž se opakovalo v r. 1941, kdy činil vklad 3823 K a v r. 1942, kdy bylo na knížku připsáno 4600 K. V lednu 1943 byly vybrány poslední úroky ve výši 57,70 K a zůstatek na knížce se tak od té chvíle rovnal nule. Poslední pohyb na knížce je zaznamenán k 28. říjnu 1945, kdy na ni kdosi uložil 16 040 Kč. Už 2. prosince však bylo z této částky vyplaceno 6 700 Kč, o týden později 9. prosince pak došlo i na zbývajících 9340 Kč. A to je aspoň v obecních archiváliích poslední zmínka o činnosti nadace, která pomáhala (i když s drobnými přestávkami) více jak půl století šebetovským dětem potažmo žákům a studentům.

Finanční výpomoc nadace

✚ Opatrovna pro děti

Od r. 1884 přibližně do r. 1914 financovala nadace Charlotty Königswarterové provoz opatrovny pro děti. Z peněz byl mimo

duben 2020

jiné hrazen plat učitelky, kuchařky a školníka, vybavení a údržba budovy a další drobné výdaje. Dřevo na zimu dostávala školka zdarma od velkostatku. Dětem přispívala nadace na nákup hraček a dále na nejrůznější oslavy, jakými byla například mikulášská nadílka. O děti bylo pečováno zdarma po celý den, a to včetně stravy.

Po r. 1915 převzala správu nad nadací obec, která se rozhodla využít peníze ve prospěch dětí z chudých rodin. Mezi lety 1928 - 33 a následně v době protektorátu tak financovala žákům zdejší školy - jak již bylo řečeno - nejen učební pomůcky, ale i ošacení a obuv, nadaným studentům pak proplácela stipendium. Jednotlivé požadavky posuzovala zvláštní komise, volená z řad obecního zastupitelstva a doplněná o jednoho zástupce velkostatku. Tak například v r. 1930 pracovala komise ve složení správce pily František Humpolík, obuvník Alois Geršl a obchodník František Fučík. V r. 1932 rozhodovali o udělení finančních či materiálních výhod chudým žákům vedle již zmiňovaného Františka Humpolíka nově rolník Josef Valenta z čp. 40 a rolník František Kroužilek z čp. 30. Jméno zaměstnance velkostatku je v dokladech hůř čitelné (snad V. Pacholík).

✚ Stipendium

Stipendium ve výši 460 Kč udělovala nadace na základě studijních výsledků vždy pěti uchazečům - žákům měšťanské školy či studentům gymnázia - na začátku září. Na školní rok **1928/29** bylo stipendium poskytnuto Antonii Veselé, žákyni II. tř. měšťanské školy v Knínicích, Vladimíru Geršlovi, žáku II. tř. státního reálného gymnázia v Boskovicích, Františku Geršlovi, žáku IV. tř. st. reál. gym. v Boskovicích, Stanislavu Odehnalovi, žáku III. tř. st. reál. gym. v Boskovicích a Vladislavu Říhovi, žáku V. tř. st. reál. gymn. v Boskovicích. Na školní rok **1929/30** bylo stipendium přiznáno Františku Sulickému, Boženě Hrazdirové, Vladimíru Geršlovi, žáku III. třídy st. reál. gym. v Boskovicích, studentu Vladislavu Říhovi a studentu V. tř. st. reál. gym. v Boskovicích Františku Geršlovi. Na školní rok **1931/32** udělila nadace stipendium Marii Pečinkové, Antonínu Rosenbergovi z čp. 103, Františku Janíkovi z čp. 107, Vladimíru Říhovi z čp. 45 a Františku Monhortovi z čp. 105. Na školní rok **1932/33** v žádosti o stipendium uspěli žáci měšťanské školy v Knínicích Antonín Rosenberg z čp. 103 (III. tř.), František Janík z čp. 104 (II. tř.), Josef Minx z čp. 78 (I. tř.), Alois Kopal z čp. 33 (I. tř.) a Josef Valenta z čp. 40 (I. tř.). Poslední stipendium udělovala nadace na školní rok **1933/34**. Z této doby se dochoval kompletní seznam všech žadatelů, mezi nimiž byly čtyři žákyně a sedm žáků měšťanské školy v Knínicích a čtyři studenti gymnázia v Boskovicích. Nejlepšího průměru dosáhli a stipendium tak obdrželi žáci měšťanské školy v Knínicích Františka Lujková z čp. 13 (prům. 1,76), Marie Sedláková z čp. 15 (prům. 2,06), Alois Kopal z čp. 33 (prům. 2,5), Josef Valenta z čp. 40 (prům. 2,23) a Antonín Mazal z čp. 8 (prům. 1,81). Není bez zajímavosti, že mezi žadateli se našli i tací, jejichž průměr se pohyboval pod 3,0 a propadali až ze tří předmětů.

Žádosti doložené vysvědčením zasílali nadaci rodiče žáků či studentů. Většina sepsala pár řádek, ne tak rodiče Jaroslava Ambroze: *„P. T. Obecnímu úřadu v Šebetově! - Níže podepsaní manželé Jaroslav a Marie Ambrozovi žádají shora jmenovaný úřad co nejzdvořileji o laskavé udělení stipendia pro jejich syna Jaroslava, který navštěvuje měšťanskou smíšenou školu v Knínicích a svoji žádost odůvodňují následovně. - Jelikož naše majetkové a mimořádně panující poměry nejsou utěšující a já dosud bez zaměstnání se nacházím, prosíme zdvořile obecní radu v Šebetově by na naše zde uvedené důvody zřetel vzat byl a dle přiloženého školního vysvědčení když nebude možné jinak rozhodnouti, tedy prosíme, by nám na školní plat přispěno bylo. - Doufáme, že naší žádosti vyhověno bude, zač mi předem shora jmenovanému úřadu srdečný dík vzdáváme. V účté se znamenáme Jaroslav a Marie Ambrozovi, Šebetov 62. V Šebetově dne 23. srpna 1932. (Příloha: školní vysvědčení.)“*

✚ Ošacení a obuv

Žákům z chudých rodin hradila nadace obuv a základní oblečení. I v tomto případě si museli rodiče podat písemnou žádost, jako např. v srpnu 1932 Josef Vojtěch z čp. 63, který pro svého syna Josefa *„zdvořile žádal“* jedny zimní střevíce. O botky pro dcery Josefu a Růženu, žákyně II. třídy a o šaty a botky pro mladší dceru Ludmilu, žákyni I. třídy s odůvodněním *„že jest ještě malá“* žádala i Františka Pečinková. Zatímco Josefu Valentovi z čp. 16 stačilo napsat žádost o pár botků pro dceru Marii jednou větou na čtvrtku papíru, František Geršl z čp. 80 pojal žádost o šaty pro svého syna Aloise poněkud obsírněji: *„Slavné Představenstvo obce v Šebetově. - V hluboké účté podepsaný František Geršl, dělník parní pily v Šebetově osměluje se co nejzdvořileji požádati a poprositi o poskytnutí šatstva pro svého syna Aloise, žáka zdejší školy. - Za důvod a omluvu uvádím stísněné majetkové poměry. - Doufám, že mé žádosti bude vyhověno, začož již předem slavnému Představenstvu zdejší obce co nejsrdečněji děkuji. - V dokonale účté František Geršl, Šebetov 80. V Šebetově, dne 26. srpna 1933.“* - A nahodile přidám třeba ještě žádost holiče Theodora Vojtěcha, který v srpnu 1933 žádal ošacení pro dcery Marii a Albinu s odůvodněním, že *„do Šebetova jsem příslušný a úplně nemajetný“*.

Komise vše pečlivě sepsala a poté se s objednávkou obrátila na místní živnostníky. Mezi ně patřil především krejčí František Ženatý, jehož dílna například v r. 1928 zhotovila 12 chlapeckých obleků (včetně látky) po 120 Kč/kus, v r. 1929 celkem 17 chlapeckých obleků (včetně látky) po 92 Kč/kus či v r. 1931 celkem 19 chlapeckých obleků rovněž po 92 Kč/kus. Obchodník Alois Fučík obstarával punčochy, dívčí zástěrky či dívčí soupravy, kterých například v r. 1931 dodal 13 kusů po 92 Kč/kus. Souprava sestávala z vlněných šatů, trikotových kalhot a zástěrky. Výrobce pleteného zboží František Janek z čp. 125 uspěl pravidelně u nadace s bavlněnými *„zaručeně pevnými“* punčochami, které nabízel v pěti velikostech za cenu od 6,50 do 8,50 Kč/kus. Obuv šil ševcovský mistr Josef Holub z čp. 44, který například na období zimy 1929/30 dodal 15 chlapeckých a dívčích botků v ceně podle velikosti od 75 do 85 Kč/kus. V r. 1933 mu konkurovala firma Baťa, která nabízela botky za cenu 29 nebo 39 Kč.

Těm nejpotřebnějším rovněž poskytovala nadace roční peněžitou podporu ve výši 60 Kč, výjimečně 120 Kč. V r. 1930 a v letech následujících o ni například úspěšně žádal domkař Josef Hrdý z čp. 25 pro svého syna Antonína, který *„ačkoliv školák jest pro svoji dlouholetou chorobu návštěvy školy je neschopen“*.

✚ Školní pomůcky

Nadace rovněž financovala učební pomůcky, určené žákům zdejší obecné školy, které na základě rozpisu řídícího učitele Antonína Cupala vždy kolem Vánoc dodával obchodník František Fučík z čp. 43. Vedle učebnic se jednalo především o sešity, psací bloky, kreslicí listy, podložky, pastelky, tužky a barvy. Objednávka nikdy nepřesáhla částku 500 Kč. Na dalšího ze zdejších obchodníků Eduarda Hrazdiru z čp. 6 se nadace (na základě požadavků knínického faráře Josefa Cahy, který vyučoval na škole náboženství) obracela s objednávkou náboženských knížek. V r. 1930 se jednalo například o 5 biblí a 33 katechismů. Mapami a některými odbornými knížkami zásobovalo obecnou školu knihkupectví Jana Kubína na tehdejší Komenského tř., dnes tř. kpt. Jaroše v Boskovicích.